

SÖRMLANDS- LÅTEN

Nr 1 2013

Sörmlandslåten 1/2013

Medlemstidning för **Södermanlands Spelmansförbund**

c/o Ulf Lundgren

Kyrkogårdsvägen 4, 152 40 Södertälje

postgiro: 12 24 74-0

org.nr. 818500-9233

Ansvarig utgivare: Lars Tull, 016-51 01 80, 076 630 88 66, astoria@lihr.se

Redaktion: Birgitta Stenberg (birgitta@famstenberg.se), Ulf Lundgren (ulflundgren@telia.com),

Annelie Sandell (annelie.sandell@glocalnet.net)

Styrelseledamöter:

Ordförande: Lars Tull, 016-51 01 80, 076 630 88 66, astoria@lihr.se

Vice ordf: Christina Frohm, 08-85 26 69, 070 717 42 51, christina.frohm@swipnet.se

Kassör: Ulf Lundgren, 08-550 864 64, 073 855 33 55, ulflundgren1736@gmail.com

Sekreterare: Lennart Nordin, 0155-26 64 11, 070 238 97 97, lnordin@glocalnet.net

Ledamöter: Jenny Tidman, 070 256 40 66, jenny.tidman@strangnas.se

Sunniva Abelli, 070 998 94 77, sunniva.abelli@gmail.com

Leif Epel, 08-93 84 22, leffe@epel.se

Inga-Britt Epel, 08-93 85 22, ibr@epel.se

Suppleanter Markus Kviberg, 070 768 11 20, markus.kviberg@gmail.com

Pär Andersson, 016-34 44 95, 076 580 27 82, perason62@gmail.com

Bidrag till kommande nummer av tidningen skickas till Birgitta Stenberg, Metesgatan 6, 152 59 Södertälje. Elektroniska bidrag till tidningen vill vi ha som word-fil eller text-fil till birgitta@famstenberg.se.

Använd om möjligt Times New Roman, stl 11 med 1,5 i radavstånd. Bifoga gärna bilder (i jpeg-format som separata filer), det lättar upp och gör det enklare att läsa tidningen. Vi förbehåller oss rätten att redigera insända bidrag.

Annonser om evenemangskickas till markus.kviberg@gmail.com, som lägger upp dem på www.sormlandsspel.se där all aktuell information återfinns.

Manusstopp: 30 december - 30 mars - 30 augusti

Bilden på framsidan är från Christina Frohm som skriver:

"Bilden är från 28/2 1964 där jag spelar med Arvid och Edvard Pettersson i Vagnhärads bibliotek. Röd klänning uppsatt hår med en rödprickig schal kring hårknoten - ja kära nån."

Tänk att februari redan lider mot sitt slut och att vi genomlevt ännu en vinter och att det nu är dags att blicka framåt mot sommarens spelmansstämmor.

Apropå spelmansstämmor hade jag glädjen och äran att få dela konferencienskapet med Madeleine Eriksson vid spelmansstämman i Gnesta.

Gnesta i sig är en riktig liten pärla och det var faktiskt första gången jag var där. Stämman är mycket välorganiserad och innehållsrik och jag tycker att den kan tjäna som förebild för hur man kan arrangera och göra våra arrangemang intressanta och publikdragande. En stor eloge till alla i Gnesta med Leif och Åsa i spetsen.

Nu har jag en liten fråga och fundering. Hur är det med repertoaren som spelas vid stämmornas scenprogram?

Är det i stort sett samma låtar som återkommer?

Vad jag kan se och även hört är att Sörmland är ett av de mest "nedtecknade" landskapen i Sverige. Visst borde vi väl kunna hitta en och annan nygammal pärla i detta rika material och låta det pånyttfödas i vår tid.

Själv hittade jag ju en liten pärla i Lefflers uppteckningar nr. 10 sidan 27 som jag hade hoppas få höra nån spela men än så länge är det ingen som låtit sig höras.

Kanske är jag orättvis och helt fel ute men det jag menar är att med en så stor skatt både i noter och inspelningar borde vi sätta i system att ständigt ta fram "nya" låtar och förvalta det arv och det arbete som lagts ner för att bevara den sörmländska folkmusiken till eftervärden.

Missa inte utförsäljning av våra låtsamlingars fina notböcker till rena vrakpriser utan passa nu på att komplettera dina samlingar.

Jag vill avslutningsvis "puffa" för Allsvenskan som vi i vår arranger tillsammans med förbunden i Närke, Västmanland och som är förlag till Vilsta Sporthotell i Eskilstuna 9-12 maj.

Lars Tull
ordf.

Är du gammal eller ung? Har du roliga, intressanta, vassa
– kanske lite provocerande bidrag?

Tveka inte. Skicka in det till Sörmlandslåten.

Du är mer än välkommen!

JULITASTÄMMAN, EFTERFEST

Efter Julitastämman på midsommardagen är det efterfest i brygghuset på Knoppäng. Vi bjuder på sill och potatis och källvatten. Ni tar själva med övrigt som ni vill konsumera, inklusive snapsvisor. Platsantalet är begränsat så föranmäl er gärna till Ingvar, tel. kvällstid 016-82080. E-post ingvar@zsigna.com. Överblivna platser delas ut vid stämman.

Välkomna / Ingvar och Doriz

Ärende: din artikel**Från:** Inga-Britt Rosén Epel <ibr@epel.se>**Datum:** Fr, 2013-01-18, 03:04 pm**Till:** Leffe@epel.se**Prioritet:** Normal**Inställningar:** [Visa hela brevhuvudet](#) | [Visa utskriftsvänlig version](#) | [Ladda ner detta brev som en fil](#)

Fånga vardagen åt morgondagen

Vad gör vi i arkivet?

Jag heter Inga-Britt Rosén Epel och arbetar med det jag kallar spelmansförbundets arkiv sedan några år tillbaka.

Jag är till yrket arkivarie, så att sortera papper är inget nytt för mig. Spelmansförbundet har ju sedan 1925 haft ett "arkiv" där man samlat noter, visböcker, anteckningar, fältinspelningar, utställningsmaterial, filmer och ljudupptagningar av olika slag, foton och tidningsklipp.

Detta kallar jag spelmansförbundets "samlingar", välskötta, välbevarade och väl dokumenterade och levandegjorda, till glädje för alla som vill ta del av de äldre traditionsbärarnas material.

Varför gör jag nu den skillnaden mellan arkiv och samling - jo, förbundets arkiv är för mig Spelmansförbundets själ och hjärta.

Våra brevsamlingar, våra protokoll, våra räkenskaper är det som ger oss en bra bild och god kunskap om vårt förbunds historia. Det är ARKIVET.

Både samlingarna och arkivet behövs för att vi skall kunna ta till oss gårdagens historia och göra den till dagens kunskap.

Mitt arbete har huvudsakligen bestått i att gå igenom förbundets brevsamling från 1920-talet och framåt, vilket till stor del betyder Gustaf Wetters stora brevsamling. Han var så smart att han skrev med karbonpapper, så vi har i stort sett all hans utgående korrespondens bevarad, vilket är en stor glädje, eftersom det ibland kan vara svårt att följa händelseförlopp, om vi bara har de ingående breven bevarade.

Han hade en stor vänkrets och en omfattande korrespondens. Vad jag har förstått så satte han sig varje lördag och läste alla brev som kommit in och skrev sedan snabba, rappa och humoristiska svar. Samt inte minst sparade på alla kort och brev som kom.

GWs samling är onekligen den roligaste, men han satt ju med i styrelsen redan från början och fram till 1968, så det hann bli en del att gå igenom. Jag har gjort ett brevregister, där vi kan följa alla ingående och utgående brev. Se *hemsidan/samlingarna/brevregister*.

Brevregistret underlättar om man vill följa tex turerna kring Dencker och varför han var så avog mot att förbundet kunde använda sig av hans stora insamlingsarbete.

Eller breven till och från "hundhedningen" professorn och kinaexperten Yngve Laurell, tillika en idog samlare av västgötsk folkmusik. Där finns en vänskap och ömsesidig respekt, som genomsyrar deras korrespondens, även om den bara rör eventuellt deltagande i varandras stämmor.

Tanken är att brevregistret ska fortsättas, men tiden "efter Wetter" är ännu under arbete.

Jag kan inte låta bli att fundera på hur det blir i morgon – nu sänder vi mail kors och tvärs. Blir dessa bevarade?? Knappast.

HALLÅ HALLÅ alla ordföranden efter Sören Olsson, var är era brev, dokument och korrespondens från er tid i styrelsen????

Vi har fått in mycket dokumentation från Arne Blomberg, Sören Olsson, Christina Frohm och Anita Hedlund, men sedan finns det stora luckor i materialet.

Hur kommer vi om 30-40 år kunna följa vad som skett inom förbundet? Stridigheter och konflikter, glädjeämnen och nyskapande.

Tänk på att samlingarna behöver förnyas och fyllas på, om vi i morgon skall kunna gå tillbaka och se vad vi hade för oss på 2010- och 2020-talen. Så som vi idag kan gå tillbaka och se vad man gjorde under större delen av 1900-talet i form av stämmor, utställningar, konferenser och möten.

Så kära medlemmar fyll samlingarna med material, och kära styrelsemedlemmar, lämna materialet från ert värv i styrelsen till arkivet. Det finns luckor från tiden runt 1980 och från 1990-talet och om någon kan fylla dem, tas brev, protokoll och vad som mer kan finnas tacksamt emot av undertecknad.

Hälsningar

er arkivarie
Inga-Britt

I huvudet på en spelman

Ingvar Andersson

För några veckor sedan fick jag en samling noter i min hand. En spelmanskollega hade planer på att, tillsammans med några föreningskamrater i ett annat sammanhang, spela tillsammans. Man hämtade noter på internet där man hittade intressanta låtar.

Det var dessa låtar han ville höra mitt omdöme om. Musiken var från hela Sverige och av tolv melodier var jag väl bekant med tio. Jag hade spelat dem även om det var länge sedan och jag har dem dessutom i min digra samling av nothäften innehållande spelmansmusik.

Men det var något som inte stämde. Vissa melodier hade fått ett annat namn än det jag kände dem under och alla notbilder var förvanskade på ett eller annat sätt. Det vanligaste var att säregna och egenartade melodislingor var förenklade. Det hade skett en schablonisering av musiken, en förenkling som i många fall förvandlade en egenartad melodi till en dussinvara. Värsta exemplet

var Jon-Erik Östs vals Me-selegöken. Jag har den på noter i ett häfte med bara Jon-Erik Östlåtar och det är den versionen som jag fortfarande

spelar. Valsen har tre repriser och står tvåstämmig. Första reprisen stämde överens med originalet, och tredje reprisen var nästan rätt. I den andra reprisen hade man tagit originalversionens andrastämma och presenterat den som melodistämma! Varför i herrans namn gör man så? Är det för jobbigt att leta fram originalet? Jag tycker det är tråkigt och onödigt med dessa förvanskningar. Vi har haft många skickliga upptecknare

Foto: Jonas Stenberg

som inte lämnat någon möda spard när det gällt att i noter sätta en spelmans repertoar. Vi har haft andra upptecknare som sett mer till mängden än till innehållet och deras alster har inte alls samma lyskraft och läsvärde.

Hur man sedan spelar en melodi är upp till var och en. Vissa spelmän är tyvärr fortfarande notslavar medan andra har förmågan att ge musiken en personlig prägel utan att tappa de regionala karaktärerna.

Nu är den här typen av förvanskning/misstolkning inget nytt under solen. Det börjar redan med Sv. Ungdomsringens lekbok, Svenska folklekar tror jag den heter. Där har man i vissa fall haft problem med var taktstrecken skall sitta., vilket gjort att en bra polskemelodi fått en slätstruken hambokaraktär.

När jag gick på Musikhögskolan i Stockholm var en populär nybörjarmelodi Skånsk Tiggjarvisa; ett av dessa guldkorn där repris två gånger används som andrastämman till första och tvärtom. Både text och melodi är till sin fraserings i tretakt, det är en alldeles utmärkt slängpolska. I det notmaterial vi fick på Musikhögskolan var den noterad i tvåtakt. Det fungerar visserligen teoretiskt men det går inte att spela den så. I den fiol-

skola för nybörjare som huvudläraren i barnmetodik gav ut står den också i tvåtakt.

Den fanns med i ett folkmusikhäfte för musikskolor som sammanställdes av några spelmän där notbilden fortfarande står i tvåtakt. Däremot, på den medföljande cd-skivan där alla låtar spelades, var det gungande tretakt!!!

Till sist. En av våra stora tonsättare har i ett av sina verk en sats som han kallar Djävulspolska. Grundmelodin är - not för not - en avskrift av en uppteckning efter en dalaspelman. Haken är att uppteckningen inte är noterad klingande utan visar fingersättningen för näckstämning, alltså Ciss-A-E-A.

Detta har inte tonsättaren beaktat utan i hans verk spelas den med vanlig stämning.

Det betyder att när orkesterns fiolstämman spelar lös E-sträng spelade spelmannen Ciss.

På D och G-strängarna är spelmansversionen en ton högre än orkesterversionen.

Medvetet eller inte - det låter djävulskt.

Amanda om att spela i Galdra

Amanda Hermansson

Amanda Hermansson i Eskilstuna började spela fiol när hon gick i trean. Hon går nu i nian i musikklass vid Stålförsskolan och spelar i folkmusikgruppen Galdra i Eskilstuna sedan 1,5 år tillbaka.

Hon är också en duktig handbollsmålvakt, vilket hennes fiollärare kanske inte tycker är så bra då fiolfingrarna lever farligt. Amanda är barnbarn till Ingvar Anderson, Näshulta.

Här berättar Amanda om hur hon tycker det är att spela med Galdra, som funnits i ca 8 år:

Vi spelar folkmusik, mest svenska men även irländska. I våras så gjorde vi ett "projekt" med 3 st gitarrkillar och spelade bluegrass (amerikansk folkmusik) tillsammans med dem.

I höstas när några gamla Galdradeltagare slutade så började det nya, bl a två av killarna som spelar gitarr. Just nu så består Galdra av 1 blockflöjt, 1 kontrabas, 5 fioler och 2 gitarrer. Vi träffas varje torsdag och repar i ca 1 timme.

Det roligaste tycker jag är när vi har spelningar. Vår "ledare" får förfrågningar om spelningar, från kommunen eller privatpersoner som kanske hört oss spela förut. Vi får 200:- var per spelning, men vi gör även spelningar gratis och får kanske istället för pengar en biobiljett.

När vi spelar så spelar vi alla låtarna utantill (utom nu eftersom vi har nya medlemmar som inte har lärt sig låtarna helt.) Vi har ungefär en halvtimmes program. Vi har haft spelningar som t.ex. Idrottsgalan då vi "uppträdde", men också t.ex. på medaljutdelningen i stadshuset då vi spelade mingelmusik i trappan.

Arkivet kan aldrig bli för stort och få för mycket bidrag. Det är sannerligen något att i sinom tid lämna i arv till de unga medlemmarna i förbundet- Betänk, gode vänner, att "tider kunna komma då allt vårt guld ej räcker för att teckna bilden av en gången tid."

Så skrev vännen Gustaf Wetter i sin inbjudan till årsmötet 1961.

Så skrev jag för ett år sedan och inget har hänt från dig och dina kamraters sida.

Vid det här laget är nog nästan samtliga av arkivets stora tidningsklippsamling inskannat och utlagt på nätet www.sörmlandspel.se/samlingarna. Där hittar du klipp från ditt födelse år. När du gifte dig, ibland finns till och med din bröllopsannons med. Stort och smått har klippts ut och lämnats in till arkivet. Vi hittar här massor av reportage om spelmanstävlingar, stämmor, debattartiklar, om folkdanslag som dansar –midsommarfiranden i sol-i regn-i ännu mer sol-sken. Artiklar om spelmän - fioltillverkare- skrönor om gamla spelmän. Underfundiga

dikter. Kort sagt en total genomgång av 1900-talets folk-musikhistoriska händelser, med tonvikt naturligtvis på Sörmland, men med massor av nedslag i övriga Sverige.

Det hela började som en händelse. Inga-Britt besökte arkivet för att bekanta sig med materialet. Yrkesarkivarie som hon är, var hon övertygad om att hon måste vara i Malmköping, för att arbeta med våra samlingar. För att jag då skulle ha något att göra, säger jag helt aningslöst -"Jag kan ju alltid skanna klipp"- detta efter att vi just funnit en låda med gamla tidningsklipp.

Inte anade jag då att vi i våra samlingar hade närmare 40 pärmar/böcker med tidningsklipp. Otaliga kuvert och buntar istoppat överallt i olika lådor. Vi hittar fortfarande nya buntar med klipp, som skall skannas in.

I början trodde jag vi hade ca 4000 klipp, sedan ändrade jag mig till 5000 nu tror jag det är närmare 6000 st från 1900-talets början till 1999. Enbart året 1970 hade 115 klipp, Folkmusikåret 1990 har

så många klipp att det har fått ett eget år på nätet.

Men från år 2000 kom det plötsligt inte in ett enda klipp - nästan- Vi har ca 50 klipp från 2000-2010, och de två senaste åren endast en handfull, som jag själv hittat i Katrineholms-Kuriren.

Hallå där ute – gör ni inget längre som tidningarna skriver om?

Nyköping – Trosa, Gnesta, Södertälje, Eskilstuna. Visst har ni stämmor –midsommarfirande

Folkdanslag som uppträder, personer som blir intervjuade med knytning till musikvärlden.

Klipp ut det som händer stoppa ner det i ett kuvert, och ge det till någon i styrelsen vid tillfälle

Glöm inte att det sker idag är historia i morgon. Telefonen och alla bilder du tar – maila till mig Arne, eller Markus så tar vi hand om dem. You tube skall inte ha allt, eller hur!

Din arkivarie Leffe E

Tidningsurklippen i vårt arkiv

Leif Epel

I senaste numret av Spelmannen hittade vi en artikel av Monika Golabiewski-Lannby, fögift med en av våra medlemmar, med titeln "Mogen man bygger den bästa violinen".

Den handlade om fiolbygggarförbundets utställningar av 1925 och 1938 av hemmabyggda fioler.

En stor del av hennes artikel bygger på tidningsartiklar från den tiden. Jag vet inte om hon varit inne på vår hemsida för att läsa dem, eller om artiklarna medföljde fiolen och fiollådan, hon funnit på myntkabinettet.

Oavsett, så kan du själv idag läsa båda artiklarna i dess helhet, eftersom de finns i vårt arkiv, Men nu mer lättillgängligt eftersom de är samlade på en hemsida nära dig.

Vi i förbundet har under alla år samlat och bevarat alla slags tidningsklipp, från tidiga 1920-talet fram till i dag.

Det var lite kul att i samma tidning få läsa om Närkes arkiv, där de hade samtliga Spelmannen och Hembygden bevarade. Dessa har inte vi tyvärr, men vi har ungefär 4-5 hyllmeter av olika tidningsklipp. Och mer verkar det bli, när vi rotar i olika lådor nere i stadshuset. Vi beräknar det totala antalet till närmare 6000 st.

Nästan alla dessa klipp ligger nu ute på nätet. Återstår ca ½ meter tidningar att gå igenom och skanna in och lägga ut på www.sormlandsspel.se/samlingarna/tidningsklipp. Där kan du gå in och leta det på det år då du föddes- då du gifte dig, eller nåt annat minnesvärt år, kanske det finns ett och annat klipp som ger dig hågkomster och minnen.

Detta historiska material, som ju ger oss hela bilden på 1900-talets sätt att se på folkmusik. Från jönseri, till knätofs-upplevelse, kultstatus på 1970-talet och fram till i dag, en respekterad musikform bland andra, är nu lättåtkomligt och öppen för alla. Nu kan vi bara hoppas att materialet inspirerar och leder till fler roliga artiklar liknande den Monika skrev.

leffe e

På nästa sida finns ett exempel på vad man kan hitta i arkivet. Det är från 1972 och handlar om den nyblivna pensionären Christina Frohm. Christina har också bidragit med lite noter som följer efter tidningsartikeln.

Gnesta kommuns kulturpris 2012 till Åsa Englund.

På Gnesta kommuns hemsida kan man läsa följande:

KULTURPRISET 2012 på 10 000 kr delades ut till **Åsa Englund Jakobsson**, med motiveringen: - "Åsa är en välkänd Gnesta profil och har under många år varit aktiv inom området social dans. Hon har genom sitt stora engagemang uppmuntrat, inspirerat samt drivit projekt där många barn och ungdomar fått möjligheten att utvecklas och känna glädjen i dansen".

Åsa Englund Jacobsson. Född och uppvuxen i Södertälje. Gnestabo sedan 1996.

- Började dansa i Tälje Folkdansgille vid 6-års ålder.
- Spelade fiol i Södertälje kulturskola, bla flera år för Ingvar Andersson.
- Utbildad på Vaddö FH och Danshögskolan. Arbetat med folkdans sedan 1992 och då många gånger tillsammans med maken Per-Olov.
- Dans i skolan, tränat folkdansgrupper, skapat folkdanskoreografi, dansat i Svensk folkdansensemble.
- Driver tillsammans med PeO, sedan 2004 Dansinspiratörerna, som arbetar med social dans i grundskolan och på gymnasiet.
- Har under årens lopp dansat och inspirerat 100 000-tals barn och ungdomar.
- Tillsammans med Karin Ericsson Back basar Åsa över Låtläger Sörmland!

Fioler och altfioler ur Bertil Johanssons samling säljes av barnen.

15 fioler från 2.500 kr upp till 70.000 kr. Alla är värderade av kännare i Stockholm och restaurerade. Kan visas i t.ex. Linköping, Norrköping, Nörtälje eller Stockholm efter överenskommelse. Skriv eller ring för fiolförteckning eller för beställning av visning.

Ring Anne-Marie tel. 0176-158 56 eller 070-588 58 56 eller maila annemarie.sundvall@gmail.com

Gnestaflicka ger ut LP-skiva: Fotmusik — för stamp och dans

GNESTA: Riksspelmannen och Gnestaflickan Christina Frohm, 23, slår ett slag för folkdans och folkmusik genom att tillsammans med spelmanskollegan Lennart Eriksson ge ut en LP-skiva med låtar från olika delar av landet. Fotmusik — för stamp och dans, heter skivan, som nyligen har hamnat i skivaffärernas hyllor och skyltfönster. Namnet på gramfonskivan förtäljer innehållet. Dessutom kan vi tala om att de flesta låtarna härrör från Sörmland.

"Fotmusik — för stamp och dans" är Christinas första gramfonskiva. Hon är väl bevärdad inom musiken och kanske då främst inom folkmusiken. De flesta minns Gnestaflickan som landets yngsta kvinnliga riksspelman. Det blev hon 1966, endast 19 år gammal. Annars började Christina Frohm tidigt att ägna sig åt folkmusik.

Redan på 60-talets början var hun igång och spelade bland annat tillsammans med Thore Härdelin och lika intresserad av dansen som musiken. Båda har ett gemensamt och det är rytmen, som bäst upplevs genom fötterna — därav namnet på skivan. Man kan gott säga att Christina Frohm har ärvt musikintresset. Både hennes morfar och morbror är gamla spelmän från Gnestatrakten.

UNDERVISAR I VIOLIN

För närvarande tjänstgör Christina som musiklärare vid Sollentuna kommunala musikskola, där hon undervisar cirka 60 elever i violin. Sitt musikkunnande har Christina utvecklat vid den violinpedagogiska linjen på Stockholms Musikpedagogiska Institut, där studerade hon i tre år.

Kollegan Lennart Eriksson, 25, har samma brinnande intresse för folkmusik och dito dans som Christina. Lennart var endast 15 år då han erövrade riksspelmannamärket i Umeå. Fiol har han spelat sedan han var tolv år.

Lennart har fått sin musikutbildning på bland annat Kappelsbergs Musikskola. Efter ett år vid Militär-musikkåren i Sollefteå förflyttades han till Militär-musikkåren i Göteborg, där Lennart passade på att studera violin för Kenneth Freilohlt vid Göteborgs Musikonservatorium. Lennart Eriksson tjänstgör nu som musiklärare i musikskolan i Södertälje.

SÖRMLAND REPRÉSENTERAT

"Fotmusik" innehåller som sagt låtar från hela landet. Sörmland är väl representerat. Bland annat återfinns polska efter smeden Jansson, Björkvik, polska efter A G Andersson, Mörkö och Lärstringe storpolska.

Christina Frohms stora intresse och kunnande i folkdans och folkmusik framkommer bland annat i skriften Lälje-bladet, som ges ut av folkdanslaget Läljan, Stockholm. Christina har medverkat med en liten artikel om varför det dansas folklidans.

"FUNKTIONSMUSIK"

Där betecknar Christina folkmusiken som en "funktionsmusik" till dans eller ceremoni. Folkmusiken förlorade sin betydelse som dansmusik i och med att bondesamhället

upplöstes genom skiftena och nya intryck kom från främliga håll, nykterhets- och arbetarrörelser, skriver hon.

Folkmusiken har alltid fått anpassa sig efter dansen, anser hon vidare. Musiken har mer eller mindre "skräddarsytt" efter dansen, utan möjlighet till frihet och improvisation. Samtidigt har folkmusiken levt vidare hos spelmännen, säger Christina. Där har musiken till viss del utvecklats och i någon mån utsläpats, eftersom den levt på konstgjord andning sedan den tappade den levande kontakten med dansen. Vidare redogör Christina lite för hur hon anser att musiken till folkdanserna har utvecklats och förändrats från sitt ursprung. Schottisen har blivit "hoppigare" och snabbare liksom polkan. Hambon har blivit "studsig", snabbare och annorlunda markerad än förr och valsen har fått ett långsammare tempo.

Vad beträffar polskan stöter dansare och musiker på en del svårigheter. Dansen har varit populär under flera

Nå finna riksspelmannen Christina Frohms musik också på gramfonskiva.

århundraden och kan därför visa sig i så många olika former. Vidare hör musik och dans så intimt samman, eftersom de ofta utvecklats i ett starkt begränsat område.

STARK RYTMKÄNSLA

Att dansa polska kräver stark rytmkänsla hos både spelmannen och dansaren och ett starkt känslomässigt engagemang. Christina avslutar sin artikel i Lälje-bladet med två målsättningar: Den första att finna sig själv dansa något som stämmer skönt i rytmen och som spelmannen lägger sin själ i, och det andra att man då gör ett stycke bygdekultur av svensk folkdans.

Aprppå folkmusik och folkdans kan vi berätta en liten kuriositet från Vingåker, där det enligt uppgift var lagstiftat att alla pigorna i trakten skulle bära folkdräkt. De pigor som inte gjorde detta fick böta. För de flesta pigorna blev det säkert betydligt billigare att bäta än att köpa en dyr folkdräkt.

EVA DALIN

Christinas noter, först en marsch från Frustuna:

Frustuna An, Sörml.
 Karl Albert Blomqvist, f. 1871 i Åkersvalla, Frustuna
 Efter fadern, Karl August Blomqvist, Åkersvalla, född 1851 om lever än, präst i Frustuna
 M. 95/144

Marsch

44pt. 754 av 1100 nummer

97

Nästa är en polska efter Sidén. Först i original från Statens musiksamlingar där den har Gnesta som proveniens. Jag [Christina] har undrat mycket över det. Har försökt söka reda på om det fanns en klockare med det namnet i mitten av 1800 talet. Förklaringen är att någon i Vårdinge socken helt nära där Åsa Jacobsson bor har ägt denna notbok. Postadressen är ju Gnesta så därav blev det den etiketten på boken. Polskan är fin och jag har lärt ut den på en del kurser.

13 Dabel Polka

Välkommen till Julita stämman 2013

Midsommardagen 21 juni

Program

13.00

**Konsert i Skansenkyrkan med goda
spelmän**

14.00

**Marsch till festplatsen och all-
spel under ledning av Ulf Lund-
gren**

**Framträdande av spelmän och
grupper**

Programledare:

Ingvar Andersson

16.30

Stämman avslutas

Buskspel i stugor och lundar

Serivering och lotteri

Allspelslåtar:

Låstringe Gånglåt efter Anders Andersson, Låstringe

Julita nya Brudmarsch av Annette Eriksson-Linander

Tureholmsschottis efter Arvid Pettersson, Vagnhärad

Widmarksvalsen efter August Widmark(!)

Hamburgska "Vad jag lovat..." efter Lars Edvard Ölin, Fogdö

Österåkers Brudmarsch efter Gustaf Olsson, Julita

Flenmo skänklåt av Ragnar Schelén

ARR: SÖDERMANLANDS SPELMANSFÖRBUND OCH NORDISKA MUSEET

Information: Ulf Lundgren 0738 553355

En ny utkommen antologi från Folkmusikhuset i Rättvik.

Redaktör Linnea Helmersson

En skojig bok om forskning och arbetet med att levandegöra dansformer.

På 60- 70-talet kom ett stort antal "amatör" dansforskare fram och olika dansgrupper bildades som sökte rötterna i olika uppteckningar, eller via intervjuer med äldre människor. Deras arbete var många gånger svårare än vi kan föreställa oss idag. Bandspelarna var tunga-dyra Filminspelning blev många gånger inte av för att man inte hade resurser, kunskap eller tillgång till den teknik som i alla fall fanns. Sv Ungdomsringens ledning kunde inte ställa sig bakom att man filmade in med de resurser som fanns tillgängliga, i väntan på bättre.

Det arbete som lades ner från olika håll, gjordes nästan utan undantag av eldsjälarna och entusiaster. Deras arbete med att skaffa material, intervjua människor, spelmän och sedan försöka sätta sitt material på pränt, blev ibland uppmuntrat av de större organisationerna, men ibland så blev det tvärnobb.

Allt detta och mycket mer beskrivs i den välfyllda essäsamlingen. Den är uppdelad i olika kapitel som var och en berör en speciell upptecknare/forskare.

Henry Sjöbergs del är skriven av Bert Persson, som på ett medryckande sätt beskriver Henrys pedagogik och sätt att arbeta annorlunda.

Ett 20-tal olika kapitel berör dansinsamlarna, deras sätt att förhålla sig till det tillägnade materialet, hur man arbetade med olika grupper för att sedan kunna gå vidare och lära till andra, danser som ibland försvunnit, ibland nästan höll på att försvinna.

Bert Perssons artikel om Henry Sjöberg ger en bra och bred bild av hans idoga mångsyssleri, för att förmedla kunskap om dans, miljö och beskriver samtidigt skillnaden mellan Henrys synsätt, "dansa som ni vill, så länge ni har roligt" till folkdans-Sveriges strikta "Pelle som vi upptecknat dansen efter, höll armen så här, då måste vi också hålla armen likadant"

Är du intresserad av att få mer kunskap om förmedlarna bakom de folkliga danser vi dansar idag kontakta Folkmusikhuset Rättvik. Du blir inte besviken.

Eva Tjörnebo fick Ulf Peder Olrog stipendiet från Nyköpings kommun för 2013 och håller konsert med anledning av detta den 27 februari i Nyköping. Eva Tjörnebo har i likhet med Ulf Peder Olrog upptecknat och räddat gamla folkvisor till eftervärlden. Genom sin sceniska närvaro och ton placerar hon visan i nutid - en sann konstnär. Eva Tjörnebo räknas som en av våra bästa folkliga vissångerskor och har bl a fått Nyköpings kommuns kulturstipendium, Viksta-Lassestipendiet för sin varma och levande sång, Sörmlands läns landstings kulturstipendium och Upplands Spelmansförbunds guldmärke. Skivor hon gett ut är bl a ...och liksom vinden fri., Klara stjärnor och Min utvalda vän

Arne Blomberg fick Nordiska Museets medalj för "Hembygdsvårdande gärning. Medaljen för hembygdsvårdande gärning delas ut till inomkulturminnesvärden förtjänta personer. Medaljen har tidigare delats ut till landsantikvarier, hembygdsvårdare, meddelare och till personer som inom forskning eller dylikt nedlagt speciella förtjänster.

Karin Eriksson Back fick länets kulturpris: Landstingsstyrelsens motivering: Karin Eriksson Back började sin sångkarriär i folkmusikens Dalarna, i Rättvik, men har sedermera flyttat till Sörmland och Gnesta. Sången har varit central i hennes liv, med början i Rättvik och genom musikkhögskolan i Stockholm, till sjungningar i många länder och bl a kulning på Polarprigalan. Hon sjunger lika gärna solo som i olika folkmusikaliska grupper.

I vår lilla serie om svenska tonsättare som gått till historien som förstklassiga låtbearbetare sätter vi fokus denna gång på Oskar Lindberg, Kurt Atterberg och Albert Löfgren.

Oskar Lindberg, (1887 – 1955) dalkarl, orgelprofessor och tonsättare rankas som en av Sveriges mest namnkunniga i sin genre. Organist i Engelbrektskyrkan och ansvarig för den nya koralboken, berömd för sitt storslagna Requiem tillhör han stilmässigt våra nationalromantiker : folklåten står ofta i centrum, för hans musikkonst.

Med verk som Tre Dalmålningar, En liten Dalarapsodi och Leksandsvit har han tillfört svensk musik betydande verk. De stora tondikterna Vildmark, Från de stora skogarna och Gesunda har drag av Sibelius, Rachmaninoff och fransk impressionism och är utomordentligt läckert instrumenterade. Totalt skrev han c:a 400 verk.

Leksandsvit från 1935 är uppdelat i tre delar: Gånglåt – Visa – Polska, och är troligen det verk som idag är mest spelat av Lindberg, om man bortser från den kända Gammal fåbodpsalm, ett stycke som han egentligen endast arrangerade för orgel på en gammal dalakoral. Leksandsviten är även ett namn utomlands och jämförs ofta med musik av Alfvén. Lindbergs känsla för stråkinstrumenten är dokumenterad, och han ägde stor kunskap om dalaspelmännens olika dialekter.

Kurt Atterberg (1887 – 1974) var egentligen ingenjör på Patentverket och i stort autodidakt musikaliskt sett. Han var en av grundarna av STIM, han var god cellist och i

sin enorma arbetskapacitet skrev han nio symfonier, flera operor, balettmusik och solokonsalter. Han var även dirigent, administratör och kritiker. Hans musik är färgstark, frodig och underhållande glad mer än djupsinnig. Atterbergs mest spelade verk är troligen hans folklåtrapsodi De fåvitska jungfrurna för liten orkester, som skrevs 1917 som balett, senare omgjord till orkesterrapsodi.

Här radar Atterberg upp ett antal kända låtar vi alla är bekanta med, där stämningarna pendlar mellan sorgsen melankoli till triolig uppsluppenhet.

Han kom att bli tacksamt objekt för musikforskare på sin höga ålder, otroliga minne och sitt lättsamma sätt att prata: han kallades ofta för Snatterberg!

Atterberg anklagades för att under senaste världskriget ha haft alltför broderliga förbindelser med nazitysklands musik liksom han försökte hindra tonsättaren Moses Pergament (finsk jude), som flyttade till Sverige att bli medlem av Föreningen Svenska Tonsättare. Atterberg tillsammans med Alfvén misslyckades som tur var i detta sitt uppsåt och fick finna sig i att få Pergament till tonsättarkollega.

Dock gladdes Atterberg åt att hans musik ofta spelades i nazityskland under kriget och hans musik benämndes då som nordisk frisk och storslagen. Otaliga flammande debatter och våldsamma utspel med Atterberg som centralfigur kom att prägla det svenska musiklivet långt efter kriget.

Atterberg tillbakavisade kategoriskt, att tyska propagandaministern Goebbels ville ha Atterberg till svensk musikminister efter en tysk krigsseger och inlemmandet

av Sverige till stortyska riket! Efter många och ingående förhör frikändes Atterberg.

Albert Löfgren (1872 – 1930) startade som militärmusiker---klarinetttist—och blev med tiden musikdirektör vid Älvsborgs regemente, Göta Artilleriregemente. Han skrev ett flertal verk för militärkår med en utsökt fin instrumentation i en medryckande, impulsiv stil, där artistiskt temperament är adelsmärket.

Verk som Svit på svenska motiv, Älvsborgslåtar, svensk rapsodi och hans lejonkloverk, rapsodin Slåtergille spelas än idag av våra blåskårer. Själv var Löfgren en av landets mest virtuosa klarinetttister och var på sin tid ett mycket stort namn.

I den stora floran av traditionella arrangemang för blåskårer, byggda på folklåtar

skiljer sig Löfgrens opus markant från alla dussinstycken som blåskårer ofta spelar. Några inspelningar med Löfgren själv finns inte.

I avsaknad av militärkårer i dagens Sverige, med undantag för ett par stycken, blir möjligheterna få att höra Löfgrens briljanta folklöreopus ytterst små, men de finns att tillgå på CD-skivor.

Fortfarande REA på våra utgåvor - Passa på!!!

Saknar du någon av förbundets utgivningar? Passa då på att fynda.

Notera att det av vissa exemplar endast finns ett fåtal kvar, så det är först till kvarn som gäller.

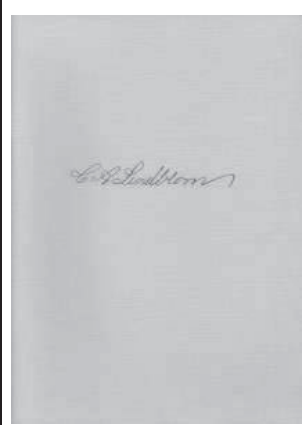
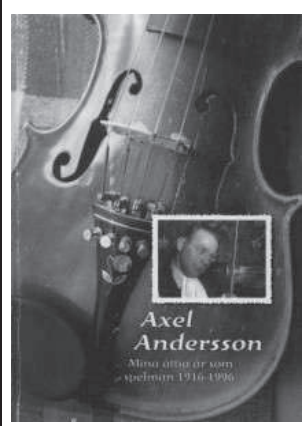
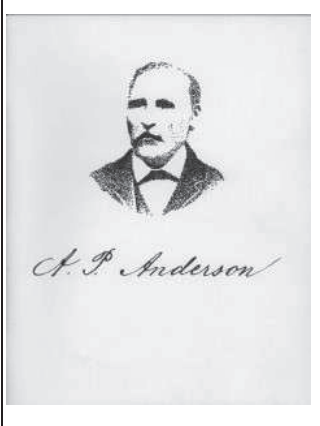
Skicka din beställning till Leif Epel: leffe@epel.se ,

alt: Olaus Magnus väg 64, 12138 Johanneshov, 08-93 84 22

Du får sedan ett paket med faktura på posten. Porto tillkommer på angivna priser.

Nedan visas ett urval av befintligt material och komplett förteckning hittar du i ”Butiken” på förbundets hemsida – www.sormlandsspel.se . Har du inte tillgång till internet så ring Leif.

	Låtar för allspel. Pris: 100:-		50 Sörmlandslåtar för två violiner. Pris: 20:-
	K P Leffler - Folkmusik från Norra Södermanland Pris: 20:-		Eriksson. Pris: 20:-

	Carl August Lindblom Pris: 20:-		August Karlssons låtar Pris: 20:-
	Axel Andersson – mina åttio år som spelman Pris: 20:-		A. P. Anderssons uppteckningar Pris: 20:-
 Sörmländska visor, del 1-3. Pris: 10:- per del, 20:- för alla tre.			Morfars fars Dansmusik. Pris: 20:-

Fler böcker – alla 20:- styck

Rosenberg – 420 Svenska Danspolkor

Andersson & Pettersson – 60 låtar efter Yngve Andersson, Södertälje

Sörmlandslåtar komponerade av C G Axelsson, Flodafors

CD-skivor – alla 75:- styck

I den sköna Vingåkersbygden

Ulf Lundgren – Låtar på sörmländska

Till dans – Malmabygdens B-lag

Svenska Låtar samlade av Leif-Billyz

www.sormlandsspel.se

